

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้นำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้จัดเก็บแทนภาษีการค้าเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2535 ตลอดระยะเวลากว่า 8 ปีที่ผ่านมา ยังคงพบว่าผู้ประกอบการในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มยังมีความเข้าใจและถือปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติภาษีมูลค่าเพิ่มไว้ไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียน การยื่นแบบแสดงรายการ การจัดทำรายงานภาษีต่าง ๆ ตลอดจนการนำส่งภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นเหตุให้ต้องรับผิดชำระภาษี พร้อมเบี้ยปรับและเงินเพิ่มเพิ่มเติมเป็นจำนวนมากโดยไม่จำเป็น

จากการประเมินความรู้ ความเข้าใจของผู้ประกอบการในเรื่องต้นโดยเจ้าพนักงานเอง พบว่าผู้ประกอบการในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มที่ปฏิบัติไว้ไม่ถูกต้องนั้น ส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในข้อกฎหมายมากมายหลายครั้ง ซึ่งสร้างความสับสนให้กับผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก ไม่ว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะได้พยายามศึกษา ติดตามการเปลี่ยนแปลงกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างใกล้ชิดก็ตาม โดยตลอดอย่างไร

การพยายามหาหนทางหลีกเลี่ยง หรือหลบเลี่ยงการเสียภาษีอากรของผู้ประกอบการที่มีตลอดมาทุกยุคทุกสมัย เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการปฏิบัติผิดพลาด ไม่ว่าจะเป็นวิธีการศึกษาหาช่องทางจากตัวบทกฎหมาย หรือการพยายามกระทำความผิดโดยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองเสียภาษีน้อยกว่าข้อเท็จจริง ซึ่งไม่เพียงจะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์ แต่ยังส่งผลกระทบต่อทางทำลายต่อระบบภาษีมูลค่าเพิ่มโดยรวม เช่น การไม่ออกหลักฐานใบกำกับภาษี หรือ การออกใบกำกับภาษีปลอม เป็นต้น ทำให้กรมสรรพากรต้องพยายามปรับเปลี่ยนวิธีการ หรือหารูปแบบการทำงานใหม่ ๆ ที่จะทำให้สามารถติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงของการปฏิบัติตามบทบัญญัติภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างใกล้ชิดต่อไป

เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามบทบัญญัติภาษีมูลค่าเพิ่มดังกล่าว กรมสรรพากรได้มีการจัดตั้งฝ่ายตรวจปฏิบัติการให้มีหน้าที่ในการตรวจสอบผู้ประกอบการที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม มีวัตถุประสงค์ที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และปฏิบัติงานตรวจสอบเพื่อเป็นการป้องปรามมิให้มีการปฏิบัติ ในทางที่ไม่ถูกต้องไม่ควร โดยเฉพาะการมุ่งความสนใจไปยังผู้ประกอบการรายที่อาจสร้างความเสียหายแก่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มซึ่งต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

ผลจากการปฏิบัติงานโดยฝ่ายตรวจปฏิบัติการของกรมสรรพากรตลอดช่วงเวลาที่ที่ผ่านมา ประกอบกับการใช้กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ในการพยายามทำให้ผู้ประกอบการ

การเข้าใจในหน้าที่และบทบาทของตนเอง นับว่าได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างดี. ปรากฏจากรายงานผลการตรวจปฏิบัติการ พบว่า ผู้ประกอบการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องมีแนวโน้มจำนวนรายลดลง และมีความรู้ความเข้าใจในภาษีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้องก็ยังคงมีอยู่เป็นจำนวนมาก จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมจากรายงานผลการตรวจปฏิบัติการทั่วไปและการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม ของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงราย ในช่วงระหว่างเดือน มกราคม 2540 ถึงเดือน มิถุนายน 2542 ซึ่งแสดงจำนวนรายที่ตรวจปฏิบัติการ และจำนวนรายที่พบความผิด แสดงผลการตรวจของฝ่ายตรวจปฏิบัติการ สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงราย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการตรวจปฏิบัติการทั่วไปและการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม ของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงราย ระหว่างเดือน มกราคม 2540 – มิถุนายน 2542

ปี พ.ศ.	การตรวจปฏิบัติการทั่วไป			การตรวจคืนภาษี			รวม		
	จำนวนราย		อัตรา ร้อยละ	จำนวนราย		อัตรา ร้อยละ	จำนวนราย		อัตรา ร้อยละ
	ที่ตรวจ	ที่พบผิด		ที่ตรวจ	ที่พบผิด		ที่ตรวจ	ที่พบผิด	
2540	43	31	72.1	165	90	54.5	208	121	58.2
2541	96	70	72.9	172	120	69.8	268	190	70.9
2542	16	9	56.3	72	45	62.5	88	54	61.4
รวม	155	110	71.0	409	255	62.3	564	365	64.7

จากตารางดังกล่าวข้างต้น พบว่า ในท้องที่สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงราย ยังคงมีผู้ปฏิบัติไม่ถูกต้องในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบัญชีของภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นจำนวนมาก ถึงจำนวน 365 ราย คิดเป็นอัตราร้อยละ 64.7 จากจำนวนผู้ประกอบการที่ถูกตรวจสอบทั้งสิ้น 564 ราย² โดยเป็นการตรวจปฏิบัติการทั่วไป จำนวน 155 ราย ซึ่งตรวจพบความผิดจำนวน 110 ราย คิดเป็นอัตราร้อยละ 71.0 และเป็นการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม 409 ราย สามารถตรวจพบความผิด จำนวน 255 ราย คิดเป็นอัตราร้อยละ 62.3 ผู้ประกอบการที่ถูกตรวจดังกล่าวทั้งหมดเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขตท้องที่สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงราย

¹ สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงราย, รายงานผลการตรวจปฏิบัติการ. (มกราคม 2540 – มิถุนายน 2542)

² จำนวนราย ในที่นี้หมายถึง จำนวนผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกตรวจปฏิบัติการโดยฝ่ายตรวจปฏิบัติการ สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงราย โดยการตรวจปฏิบัติการทั่วไป ผู้ประกอบการ 1 ราย จะถูกตรวจจำนวน 2 เดือนภาษี ส่วนการตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้ประกอบการ 1 ราย จะถูกตรวจ จำนวน 1 เดือนภาษี

ผลจากการปฏิบัติไม่ถูกต้อง ผู้ประกอบการดังกล่าวต้องได้รับโทษซึ่งมีทั้งทางแพ่งและทางอาญา คิดเป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น 19,652,804.90 บาท

จากผลการตรวจดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่น่าสนใจและควรแก่การศึกษาว่าความคิดที่ตรวจพบดังกล่าวเป็นความคิดประเภทใด มีสาเหตุเกิดจากอะไร โดยจะได้วิเคราะห์ลักษณะประเด็นความคิดที่ตรวจพบแยกเป็นแต่ละกรณี เพื่อหาวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดซ้ำอีก และหากเป็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหรือความไม่เข้าใจในข้อกำหนด ผู้ศึกษาจะได้ให้ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตประกอบไปด้วย เพื่อให้ผู้ประกอบการจะได้มีความรู้ ความเข้าใจในข้อกำหนดได้ถูกต้องยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิธีการตรวจปฏิบัติการภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากร จังหวัดเชียงรายในช่วงระหว่างเดือน มกราคม 2540 ถึงเดือน มิถุนายน 2542
2. เพื่อวิเคราะห์ประเด็นข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่ตรวจพบจากการตรวจปฏิบัติการ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่าง เดือน มกราคม 2540 ถึงเดือน มิถุนายน 2542
3. เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องให้ผู้ประกอบการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงวิธีการปฏิบัติงานและแนวทางในการตรวจสอบภาษีมูลค่าเพิ่มของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภาษีอากร ในท้องที่จังหวัดเชียงราย
2. ทำให้ทราบประเด็นข้อผิดพลาดที่ตรวจพบจากการตรวจปฏิบัติการ ของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงราย ในช่วงเวลาดังกล่าว
3. ทำให้ผู้ประกอบการในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น